

TÆNK STORT FOR DE SMÅ

Alt for mange børn og unge kæmper med mistrivsel. Skolevægring er udbredt, og ventelisterne til psykologhjælp og psykiatrisk udredning vokser. Samtidig viser undersøgelser, at danske forældre, i modsætning til deres norske og svenske modparter, oplever fald i lykke, når de får børn. Der er brug for at gøre noget anderledes. I SF mener vi, at vi skal sikre, at Danmark bliver verdens bedste land at være barn i, men det kræver en indsats. Det kræver, at vi tør se på børne- og familierpolitikken på en ny måde.

Tænk hvis vi turde sige, at når det kommer til børn og unges trivsel, så skal man ikke opleve, at man ikke kan få den rigtige hjælp på grund af kortsigtede kassehensyn? Tænk hvis vi som samfund turde give børnefamilierne lidt mere ro på i de vigtige år, hvor barnet har brug for tryghed, ro og omsorg? Tænk hvis vi forpligtede os på, at flere børn og børnefamilier skulle trives?

Spørgsmålet er, om vi har indrettet et samfund, som ikke er børne- og familievenligt. I et af verdens rigeste og mest velfungerende samfund burde vi kunne skabe bedre rammer, så flere børn trives, og så årene med små børn bliver de bedste og trykkest for hele familien.

Derfor vil vi i SF styrke forholdene for børnefamilier, så man får langt bedre mulighed for at være der for sine børn, når de bliver syge. Vi vil forbedre rammerne omkring børnelivet, så børn ikke presses ind i institutioner med for lidt personale eller klasseværelser med én lærer til 28 elever. Og når et barn så mistrives, så skal man ikke vente uger og måneder før man kan få den rigtige hjælp.

I en tid hvor skærme fylder mere og mere i vores børns hverdag, er det afgørende at skabe rammer, der fremmer et sundt socialt liv. Ved at investere i mere fleksible arbejdsforhold, forbedre vores institutioner og styrke fritids- og idrætslivet, kan vi give børn og familier flere muligheder for at være sammen. Det er på tide, at vi tager ansvar og sikrer en balance, der fremmer trivslen i både børne- og familielivet.

ORDFØRER/KONTAKT

Pia Olsen Dyhr
pia.olsen.dyhr@ft.dk

Jacob Mark
jacob.mark@ft.dk

Mistrivsel hos børn og i børnefamilier er et komplekst problem, hvor der ikke findes en enkelt løsning, men hvor vi må arbejde hen imod løsninger. På samme måde som Apolloprogrammet i 1961, hvor USA satte sig for at sende en mand på månen inden for et årti, selvom de ikke havde teknologien til det. Man satte alle ressourcer ind på at nå målet, og selvom man ikke kendte alle midlerne for at nå målet, så lykkedes det som bekendt.

Vi erkender, at vi ikke kender alle løsningerne endnu, men vi er fast besluttet på at sætte alle kræfter ind for at løse problemet. Vi ved, at det er en kompleks udfordring, men vi er klar til at tage fat og finde løsningerne sammen.

TRIVSEL SKAL ØVERST PÅ DAGSORDENEN

Vi er nødt til at tage udfordringerne med en stigende mistrivsel lige så seriøst som andre enorme samfundsudfordringer. Ligesom vi kender klimaloven og ældreloven, som har haft til formål at sikre rammerne om vigtige politikområder, så skal en trivselslov sikre, at vores samfund kan rumme og støtte børn og unge på en måde, der fremmer deres trivsel og udvikling.

Trivselsråd

SF vil nedsætte et Trivselsråd med eksperter, organisationer (herunder for børn og unge) og fagfolk, der får til opgave løbende at komme med forslag, som kan forbedre børns og unges trivsel. Modsat tidligere forsøg, skal rådet løbende overvåge udviklingen på området, og vurdere de politiske fremskridt. Udformningen af et trivselsråd skal ske med inspiration i Klimarådet, som også agerer selvstændigt og med høj faglig ekspertise. Der skal afsættes en betydelig økonomisk ramme til opfølgning på Trivselsrådets arbejde, så forskning og forslag kan realiseres og gøre en mærkbar forskel for børn og unge.

SF afsætter 3.5 mia. kr. årligt til tiltag som opfølgning på Trivselsrådets kommende anbefalinger.

Minister for børn- og unges trivsel

SF vil have en minister for børn- og unges trivsel, der skal inddrage og have ansvaret for trivselsindsatsen i alt fra daginstitutioner, fritidsinstitutioner, folkeskoler, ungdomsuddannelser og videregående uddannelser i tæt samarbejde med Trivselsrådet. Det går ikke, at ansvaret for trivslen bliver kastet mellem forskellige ministerier. Vi har brug for, at der tages ansvar.

Aktuelt står vi også med en stor faglighedsudfordring i vores daginstitutioner, fritidsinstitutioner og skoler, som har massiv indvirkning på børns og unges trivsel. Det kræver også et blik og træk på tværs, hvis der skal uddannes tilstrækkelig med pædagoger og lærere, og vi skal sikre et arbejdsmiljø, der fastholder vores uddannede pædagogiske personale.

En trivselslov og mål for trivslen

Vi skal turde sætte ambitiøse mål for at forbedre trivslen blandt børn og unge, og det kræver en fokuseret indsats baseret på en trivselslov. Loven skal holde politisk fokus på børns og unges trivsel, fordi det er afgørende for det enkelte barn og unge, men også for samfundet i fremtiden. Ved at prioritere og investere i velfærden kan vi skabe en generation af børn og unge, der trives bedre og har mod på livet. De konkrete mål i trivselsloven skal udvikles i samarbejde med Trivselsrådet.

TID TIL AT VÆRE FAMILIE

Følelsen af, at tiden ikke slår til, og ønsket om at kunne være to steder på én gang, er noget, mange børnefamilier kan genkende. Man føler sig fanget mellem et arbejdsliv i femte gear og et familieliv, hvor børnene har brug for mere tid og ro. Når forældre er stressede og har svært ved at finde tid til både arbejde, og at være der for deres børn, påvirker det børnenes trivsel negativt. Manglende tid til familien kan føre til, at både børn og voksne føler sig utilstrækkelige. Derfor vil vi i SF arbejde for en bedre balance mellem familie- og arbejdsliv, så både forældre og børn kan trives og få den tid og opmærksomhed, de har brug for.

Noter

1: https://sf.dk/wp-content/uploads/2024/03/arbejds-livs-udspil-ver-3_m_bil.pdf

Trepartsforhandlinger om frihed ifm. børns sygedage

I dag er det ofte umuligt for forældre at blive hjemme med et sygt barn, hvilket resulterer i, at for mange syge børn sendes i vuggestue eller børnehave. SF ønsker at styrke rammerne for at forældre kan være sammen med et sygt barn.

SF vil for det første afsætte en ramme på 1,5 mia. kr. til at styrke forældres rettigheder generelt i de tilfælde, hvor børn er syge i mere end to dage. Vi foreslår, at der udarbejdes en konkret model med afsæt i trepartsforhandlinger. Vores udgangspunkt er, at alle ansatte skal kunne være med deres børn, hvis de er syge, og vi anslår, at den foreslåede økonomiske ramme vil kunne sikre ret til frihed med dagpengedækning for børns 3., 4. og 5. sygedag i alderen 0 – 13 år.

For det andet vil SF afsætte en ramme på 0,5 mia. kr. til at understøtte, at arbejdsmarkedets parter kan aftale bedre vilkår end basisdækningen med dagpenge. Denne ramme vil give mulighed for, at arbejdsmarkedets parter eksempelvis aftaler fuld løn under hele eller dele af den udvidede ret til børns sygedage.

SF skønner at der skal afsættes i alt 2 mia. kr. årligt til initiativet.

Lige barsel for tidlig født

SF vil sikre, at forældre til for tidligt fødte børn, der vælger tidlig hjemmebehandling, får samme ret til forlænget barsel som ved hospitalsindlæggelse. Tiltaget vil fjerne den nuværende ulighed i barselskompensation og støtte forældre i at tage imod tilbuddet om hjemmebehandling uden økonomiske bekymringer. SF mener, at lige barselsregler vil gavne både familier og sundhedssystemet. Ved at sikre lige muligheder for barselsforlængelse, kan forældre fokusere på deres barns velbefindende i hjemmets trygge rammer.

SF afsætter 20 mio. kr. årligt til initiativet.

Arbejdslivsforsikring

SF foreslår en arbejdslivsforsikring som giver forældre mulighed for at gå ned i tid, hvis deres børn bliver alvorligt syge, skal udredes, eller hvis deres partner er alvorligt syg. Når sådanne situationer opstår, presses hele familien, og de nuværende muligheder for at få hverdagen til at hænge sammen er utilstrækkelige. SF ønsker derfor at indføre en ret til at gå 15 timer ned i arbejdstid gennem en udbygning af dagpengesystemet, hvilket vil give familierne den nødvendige fleksibilitet og støtte i svære tider(1).

SF har afsat en økonomisk ramme på 2 mia. kr.

DER SKAL VÆRE PLADS TIL AT VÆRE BARN

Har man tid og overskud, kan man rumme dem, som stikker udenfor, men når rammerne er for snævre, tiden presset og økonomien mangelfuld, så forsvinder rummeligheden ofte også. Vi ved, at med de rette rammer kan man forebygge problemer senere i livet og sikre, at ingen børn overses. Det handler om at se og anerkende det enkelte barn og give plads til forskellighed. Vi ønsker at skabe verdens bedste land at være barn i ved at prioritere nærvær og tryghed i daginstitutioner, fritidsinstitutioner og skoler, så hvert barn kan trives og udvikle sig i deres eget tempo. I det følgende vil vi diskutere nogle af løsningerne og udfordringerne, men inklusionsudfordringen er en stor udfordring, som kræver flere samtidige indsatser. Det er en af de opgaver, som trivselsrådet skal undersøge.

Noter

2: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21334058/>

https://sf.dk/wp-content/uploads/2024/03/arbejdsplans-udspil-ver-3_m_bil.pdf

Alle børn skal have mulighed for at være en del af idræts- og fritidslivet

I Island har et gratis medlemskab af foreninger løftet trivslen og sundheden blandt unge. SF foreslår, at vi lader os inspirere af Island og sikrer at alle unge har mulighed for et medlemskab af en idrætsforening, et socialt tilbud eller frivillig forening. Det skal ske ved at sænke betalingen for et medlemskab markant og ved at sikre at flere kan få en friplads. Samtidig skal det sociale arbejde i landets mange foreninger styrkes.

Initiativet har på Island vist at kunne fremme trivsel, sundhed og stærke sociale bånd blandt de yngre generationer. (2)

SF afsætter 300 mio. kr. årligt til initiativet.

Stærkere fritidsinstitutioner

Fritidsinstitutioner spiller en vigtig rolle i børn og unges liv. Alle skal have mulighed for at blive en del af et fællesskab med andre børn og unge og blive mødt af høj fritidspædagogisk faglighed. Der er derfor behov for at kigge grundigt på ledelse, økonomi, normeringer og lovgrundlaget for vores fritidsinstitutioner. Konkrete initiativer til forbedringer bør baseres på anbefalinger fra trivselsrådet, som kan vurdere de specifikke behov og udfordringer på området. SF vil fremlægge et selvstændigt SFO-udspil.

Udvidelse af minimumsnormeringerne

1 til 3 i vuggestue og 1 til 6 i børnehave. Minimumsnormeringerne skal gælde alle daginstitutioner, derfor vil vi i SF have minimumsnormeringer på institutionsniveau. Samtidig vil vi sikre at minimumsnormeringerne også følger barnet, hvis man starter i forårs-SFO. SF ønsker på den vis at styrke minimumsnormeringerne og sikre, at de også kan mærkes af det enkelte barn og det pædagogiske personale. Samtidig skal vi sikre en styrkelse af fagligheden så pædagogandelen løftes til det niveau, som vi forudsatte, da Lov om minimumsnormeringer blev vedtaget.

SF afsætter 650 mio. kr. årligt til initiativet.

Et løft af folkeskolen

SF vil afsætte 1 milliard kroner til at skabe en stærkere folkeskole. En del af midlerne skal bruges til at sænke klasseloftet gennem hele skolegangen, så der bliver færre elever i hver klasse. Det vil give lærerne bedre tid til at hjælpe det enkelte barn og sikre, at alle elever får den nødvendige opmærksomhed og støtte til at trives og lære bedst muligt.

Derudover kan midlerne bruges til at styrke klasselærerfunktionen og prioritere flere timer med to voksne i undervisningen, hvilket vil give mulighed for mere differentieret undervisning og ekstra støtte til eleverne. Vores mål er også at bruge midlerne til at lukke nogle af de huller, der er opstået i folkeskolen over tid. Det inkluderer at forbedre fodboldbaner og andre faciliteter, som trænger til en opgradering, så skolen bliver et endnu bedre sted for børnene.

SF afsætter 1 mia. kr. årligt til initiativet.

Gratis skolemad

Vi vil igangsætte et forsøg med gratis skolemad. Ved at give børnene et sundt og grønt måltid kan vi forbedre deres koncentration og læring i skolen. SF foreslår at forsøget igangsættes på skoler, hvor det vurderes særligt relevant at skabe bedre betingelser for børnenes trivsel og udvikling. Forsøget skal evalueres, så vi kan udvide ordningen over tid, og der er under trivselsrådet afsat en økonomisk ramme, hvorunder en sådan udvidelse af ordningen evt. ville kunne finansieres. Det er SF's ambition at alle børn skal have gratis skolemad, og SF arbejder på at fremlægge en implementeringsplan og fuld finansiering til udrulning af skolemad på alle landets skoler.

SF afsætter 150 mio. kr. årligt til initiativet.

HURTIG HJÆLP VED MISTRIVSEL

Når børn og unge mistrives, er det afgørende, at de får hjælp hurtigt og effektivt. Mistrivsel kan have alvorlige og langvarige konsekvenser, hvis det ikke håndteres i tide. I SF mener vi, at ingen børn skal vente i månedsvis på den hjælp, de har brug for. Derfor skal vi skabe et system, hvor der reageres hurtigt på tegn på mistrivsel, så børn og unge kan få den støtte, de har brug for, når de har brug for den.

Let tilgængeligt tilbud indenfor 14 dage

Alle børn med alvorlig mistrivsel skal tilbydes et lettilgængeligt tilbud indenfor 14 dage. Tilbuddet skal rumme specialpædagogisk personale. Det lettilgængelige tilbud skal sammentænkes med PPR, ligesom der skal være mulighed for at flere faggrupper kan hjælpe med udredningen. Hertil skal det pædagogiske personales muligheder for at få vejledning til at støtte børnene bedst muligt i hverdagen styrkes.

SF afsætter 200 mio. kr. årligt til initiativet.

Noter

2:<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21334058/>

https://sf.dk/wp-content/uploads/2024/03/arbejdsplans-udspil-ver-3_m_bil.pdf

Den gratis psykologhjælp til 18-24-årige skal udvides

Flere unge skal have gavn af ordningen. Vi vil udvide henvisnings-kriterierne og sikre, at ventetiderne reduceres markant. Dette opnår vi ved at tilføje flere midler, forkorte sagsbehandlingstiden for autorisation af kliniske psykologer og oprette flere ydernumre til praktiserende psykologer i regionerne. Vores mål er at sikre, at alle unge, der har brug for hjælp, kan få den hurtigt og effektivt.

SF afsætter 100 mio. kr. årligt til initiativet.

Akutpakke- og straksbehandling i børn- og unge psykiatrien

Tal fra både bl.a. Rigsrevisionen, Lægeforeningen og Dansk Psykologforening viser, at situationen i børne- og ungepsykiatrien er uholdbar. I 2022 var udredningsforløbene næsten fire gange længere end de lovpligtige 30 dage. Derfor vil SF have tilført akutmidler til området, så man kan få fastholdt psykiatere og ansat relevant fagpersonale.

Samtidig vil SF have udvidet den straks-behandling i psykiatrien, som man enedes om i finansloven for 2024, hvor der til en opstart blev afsat 60 mio., så vi sikrer at patienter og deres familier får øjeblikkelig adgang til den nødvendige hjælp og ikke skal vente på en udredning, der ofte kan vare meget længere end de "garanterede" 30 dage. Udover at ventetiden kan være meget smertefuld, så kan den også risikere at forværre de(n) psykiske lidelse(r) og gøre det svære for borgeren at komme i bedring.

SF afsætter 300 mio. kr. årligt til de to initiativer.

TRYGGE RAMMER ONLINE

Børne- og ungdomslivet leves i høj grad online. Men mens der har været klare rammer, regler og vejledning for børn og unge i den fysiske verden, så har børn og unge i alt for høj grad skulle stå på egne ben online. Med algoritmer, kunstig intelligens og adfærds design er mange sociale medier og online platforme tilmed designet til, at fange børn og unges opmærksomhed bag skærmen. Bag en skærm, hvor man samtidig risikerer at blive eksponeret for skadeligt og ofte også ulovligt indhold. Videnskaben kan dokumentere markante negative sociale og psykiske effekter forbundet med de sociale mediers revolution af børn og unges liv, og langvarig brug af skærme, medfører i følge flere studier øget risiko for stress, depression, samt hukommelsesproblemer og koncentrationsbesvær. Derfor er det på tide, at vi politisk tager større ansvar for reguleringen af de medier, som børn og unge begår sig på online.

Aldersverifikation og håndhævelse af aldersgrænse på 15 år

Børn og unge har i mange år haft ubegrænset adgang til sociale medier såsom Facebook, Snapchat, Instagram og TikTok. Der har været en formel aldersgrænse på 13 år, men den er aldrig blevet håndhævet af tech-giganterne. Aldersgrænsen er senere blevet hævet til 15 år for at give samtykke til oplysninger, men der er stadig et stort udestående med håndhævelse. Ikke-personhenførbare aldersverifikation kan bidrage til at øge beskyttelsen af børn og unge, når de færdes online. Børn og unge udsættes for afhængighedsskabende sociale medier, der ændrer deres ikke fuldt udviklede hjerner på en irreversibel måde, og derfor foreslår SF, at der indføres ikke-personhenførbare aldersverifikation og at eksisterende regulering i højere grad håndhæves.

Forbud mod afhængighedsskabende mekanismer rettet mod børn

For at beskytte vores børn og unge mod de destruktive konsekvenser af techgiganternes profitjagt foreslår SF et forbud mod adfærdsdesign i digitale produkter rettet mod børn. Sådanne design inkluderer mekanismer som 'infinity scroll' på Facebook eller TikTok, autoplay på Netflix, og snapstreaks på Snapchat, som er udviklet til at fastholde børnenes tid og fremme en afhængighedslignende tilknytning. Disse afhængighedsskabende og fastholdelsesorienterede teknikker i digitale produkter rettet mod unge under 18 år skal forbydes, og samtidig skal der sikres streng håndhævelse af Digital Services Act (DSA), GDPR og tilsvarende reguleringer for at sikre, at børn beskyttes effektivt mod sådanne skadelige praksisser.

Skærme skal kun bruges, når det er pædagogisk begrundet

SF foreslår, at skoler, SFO'er og dagtilbud i Danmark i udgangspunktet skal være mobilfrie. Dog skal den enkelte skole- eller institutionsbestyrelse aktivt kunne vælge, at eleverne på den pågældende skole skal have mulighed for at bruge mobiler. På den måde vil alle skoler, SFO'er og børnehaver i fremtiden være nødt til at reflektere over brugen af mobiler.

Samtidig foreslår SF at skærme i undervisningen og i dagtilbud kun skal anvendes, når lærerne og pædagogerne mener, at det giver fagligt og didaktisk mening. Samme princip har været gældende for de digitale læringsplatforme siden en bred politisk aftale fra januar 2019[1].

ØKONOMI

SF afsætter godt 8 mia. kr. årligt til Apollo-projektet, idet beløbet indfases frem mod 2030. Heraf afsættes en større ramme til at følge op på Trivselsrådets anbefalinger. Herudover har SF en række konkrete forslag, hvoraf nogle vil kunne træde i kraft umiddelbart, mens andre vil have en gradvis indfasning. Eksempelvis vil forslaget om et lavere klasseloft skulle indfases i takt med, at årgangene rykker til højere klassetrin.

Tiltag	Økonomisk ramme fuldt indfaset; mio. Kr.
Trivselsråd og økonomisk pulje til nye tiltag	3.500
Frihed ifm. børns sygedage	2.000
Lige barsel for tidligt fødte	20
Et løft af folkeskolen	1.000
Styrke børn og unges deltagelse i idræts- og fritidslivet	300
Forsøg med gratis skolemad i udsatte boligområder	150
Let tilgængeligt tilbud inden for 14 dage	200
Akut- og straksbehandling i psykiatrien	300
Minimumsnormeringer på institutionsniveau	400
Minimumsnormeringer i tidlig-SFO	250
Udvidelse af gratis psykologhjælp	100
Samlet ramme	8,22 mia. kr.

Herudover lancerede SF i marts et udspil om en ny arbejdslivsforsikring med ret til at gå ned i tid ved sygdom i nærmeste familie mv. Der er i forslaget afsat 2 mia. kr. til udarbejdelsen af en model sammen med arbejdsmarkedets parter.

Finansiering

Med den seneste opjustering af råderummet er der mulighed for at prioritere væsentlige forbedringer af velfærden på særligt vigtige områder som børn og unges trivsel, så længe man ikke vælger at gå vejen med skattelettelser.

Der foreslås endvidere indført lagerbeskatning af selskabers ejendomsavancer, som det også tidligere var aftalt. Herved lukkes der et skattehul, som bl.a. udenlandske kapitalfonde har udnyttet. Derudover vil der være et provenu ved at fastholde boafgiften for virksomhedsarvinger og ikke give dem en rabat, som regeringen ellers lægger op til i form af en lavere sats og indførelse af en skematisk værdiansættelse.

En del af den afsatte ramme til 10-årsplanen indgår herudover til at finansiere bl.a. tiltagene vedr. hurtig- og straksbehandling i psykiatrien og udvidelsen af den gratis psykologhjælp.

Der lægges også til grund, at færre børn - som der ventes i den seneste befolkningsfremskrivning fra Danmarks Statistik - vil medføre lavere udgifter på en række områder. Der indregnes af forsigtighedsgrunde et lavt skøn for udgiftseffekten heraf.

Endelig vurderes der at være en række dynamiske effekter ved at øge trivslen for børn og unge. Hvis antallet af børn og unge i alvorlig mistrivsel kan nedbringes gennem en bedre og hurtigere indsats, vil der være betydelige besparelser på bl.a. behovet for specialundervisning. Tilmed vil der være et øget arbejdsudbud, hvis eksempelvis der er færre børn med alvorlig skolevægring. Det anerkendes, at der mangler evidens for den nærmere størrelsesorden af disse dynamiske effekter, og i det lys er der kun indregnet en beskedent effekt. Denne effekt er formentligt større.

Den samlede finansiering fremgår af tabellen nedenfor.

Finansiering	Mio. kr.
Indførelse af lagerbeskatning af selskabers ejendomsavancer	1.000
Ingen rabat på boafgiften for virksomhedsarvinger	1.300
Finansiering fra rammen til 10-årsplanen for psykiatri og mental sundhed	600
Færre udgifter (lavere demografisk træk) ved færre børn	1.000
Effekt af bedre trivsel	500
Råderumsfinansiering	3.820
Samlet finansiering	8,22 mia. kr.